

Wegwijzer

Stigmabestrijding in de ggz

Gids naar praktijken die werken. Lessen, praktijken en voorbeelden

Colofon

Opdrachtgevers

Stuurgroep Toolkit Antistigma-interventies: Kenniscentrum Phrenos, Stichting Samen Sterk zonder Stigma en GGz Drenthe

Stuurgroepleden

Kenniscentrum Phrenos: Jeanne Nitsche (directeur), Jaap van Weeghel (wetenschappelijk directeur)

Stichting Samen Sterk zonder Stigma: Gerdien Rabbers (directeur)

GGz Drenthe: Marieke Pijnenborg (hoofd afd. wetenschappelijk onderzoek en diagnostiek Psychosecircuit)

Adviseurs

Cees Slooff (Kenniscentrum Phrenos, GGz Drenthe), Kim Helmus (watdoeijj.org)

Tekst en eindredactie

Gerdie Kienhorst, TextAbility (penvoerder). Met dank aan de leden van de stuurgroep en de adviseurs.

Illustraties

Foto achterzijde uit *Stigma? Ben de gek* (deelnemers PhotoVoice Oosterhout).

Cartoon blz. 85. Mike Lake, www.whyhope.com.

© 2014 Kenniscentrum Phrenos, Stichting Samen Sterk zonder Stigma, GGz Drenthe, Kim Helmus.

De stuurgroep juicht zo breed mogelijke verspreiding van de kennis en de interventies in deze wegwijzer toe. Daarom mag alles uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier. Wel stellen wij het zeer op prijs als de bron duidelijk wordt vermeld. Ook ontvangen wij graag feedback over het gebruik van de interventies.

Opmerkingen, suggesties en vragen kunnen worden gestuurd aan de penvoerder via wegwijzer@samensterkzonderstigma.nl. U krijgt altijd antwoord!

10. Wie is er nou raar!? – Modulair lespakket voor jongeren, Nederland

Kortweg	Om de afstand te verkleinen die jongeren ervaren tot (mensen met) psychische aandoeningen is voorlichting onvoldoende. Daadwerkelijke uitwisseling in contact is nodig om de houding te veranderen. Via dit lespakket krijgen jongeren meer inzicht in het leven van mensen met psychische problematiek. Het lespakket bestaat uit een onderlegger, docenteninstructie, brochures met de afzonderlijke verhalen en een dvd.
Doel	De kloof tussen jongeren en mensen met een psychiatrische of psychosociale problematiek verkleinen door de inzet van interactieve leermiddelen die kennis, inzicht (ook in het eigen denken over mensen met psychische problemen) en empathie vergroten. Meer begrip van jongeren, minder vooroordeel jegens en stigmatisering door jongeren van mensen met psychische problematiek. Hoe jonger vooroordelen worden bestreden, hoe meer kans op bijstelling.
Doelgroep	Jongeren VMBO, MBO en HBO.
Strategie of rationale	Via de verhalen van en beelden uit het leven van jongeren met psychische problematiek, over hun problemen en hun coping, hun strijd en herstel, ter discussie stellen van opvattingen en meningen. Met gestructureerd lesmateriaal wordt een dialoog op gang gebracht. Het materiaal is specifiek voor jongeren ontwikkeld in de Wmo werkplaats Nijmegen.
Bereik	Het materiaal is sinds 2011 beschikbaar en volledig, met onderlegger, docenteninstructie/handleiding.
Varianten	<ul style="list-style-type: none"> Sinds 2007 is via Ben jij gek! onder auspiciën van het Fonds Psychische Gezondheid een lespakket beschikbaar om het taboe op praten over psychische problemen en het omgaan ermee te doorbreken. De site zelf is informatief (en onderdeel van het lespakket). Het doel is de kennis vergroten over psychische problemen (hoe herken je het?), handvatten geven (hoe ga je ermee om?) en stigma bestrijden door te normaliseren. Het lespakket kent een uitgebreide en een beknopte versie. Het is gericht op leerlingen van het MBO, niveau 1 tot en met 4 en leerlingen van het voortgezet onderwijs, bovenbouw HAVO/VWO (15-19-jarigen) en kan gemakkelijk worden ingepast bij de kerntaken in het MBO en de lessen maatschappijleer, filosofie of Nederlands van HAVO/VWO. Zowel op de site als in het pakket wordt gebruikgemaakt van filmpjes waarin onder jongeren bekende BN'ers jongeren met een psychische aandoening interviewen en met ze meelopen. Uiteraard is er een handleiding voor docenten met suggesties voor lessen.
Werkwijze Aanpak	<p>Lesmateriaal/lespakket.</p> <ul style="list-style-type: none"> Jongeren krijgen de gelegenheid om met elkaar in dialoog te gaan over hun eigen opvattingen en meningen, deze tijdelijk op te schorten en vooroordelen ter discussie te stellen. De leerproducten zijn gemaakt om jongeren meer inzicht te geven in het leven van mensen met een psychiatrische en psychosociale problematiek (specifiek: verslaving, angststoornis, braakfobie, depressie,

	<p>borderlinestoornis en PTST).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aan de hand van de levensverhalen van Marleen, Jesse, Mayke, Ilse en Esther krijgen jongeren een ‘kijkje’ in hun leven, toen, nu, en zien ze welke toekomstverwachtingen ze hebben. • Jongeren kunnen onder leiding van docenten, trainers of coaches in dialoog gaan. • Met dialogische werkvormen leren jongeren zichzelf in relatie tot mensen met een psychiatrische problematiek beter begrijpen. • Het studiemateriaal bestaat uit vijf boekjes met zes lessen, een film en een handleiding voor docenten. Daarnaast is er nog aanvullend lesmateriaal.
Kosten	<ul style="list-style-type: none"> • Het lespakket bij Ben jij gek! is te bestellen via http://www.benjijgek.nl (kosten: uitgebreide variant met presentatiemateriaal: € 250; alleen het lespakket € 100). De pdf is gratis te downloaden • Uiteraard zijn er kosten voor de inzet van de eigen docent.
Beoogde resultaten of effecten	<p>Duurzame verandering in houding en sociale afstand door een interactief leerproces.</p>
Methodische onderbouwing (theorie)	<ul style="list-style-type: none"> • Via de narratieve methode wordt vermindering van de afstand nagestreefd via de uitwisseling tussen beide groepen in direct contact. Er wordt gebruikgemaakt van interactieve werkvormen, in dialoog gaan en collectief doorlopen van een leerproces. Daarin worden de verhalen ervaren en krijgen ze betekenis. • Het materiaal is ontwikkeld op basis van de huidige stand van zaken van het stigma-onderzoek. Wat betreft het verminderen van stigma wordt gebruik gemaakt van de combinatie van voorlichting en contact. Interessant is de inzet van de narratieve methode.
Evidentie	<ul style="list-style-type: none"> • Indirect wat betreft de bouwstenen, voorlichting en contact. • De aanpak, met uitzondering van de specifieke narratieve insteek, komt overeen met de aanpak van voorlichting en educatie van het Engelse Tackling Stigma Framework (zie blz. 25). • In het algemeen wordt bij geëvalueerde programma’s op middelbare scholen verbetering van kennis en houding gevonden. Een onderzoek (Naylor e.a., 2009) onder twee groepen (onderzoeks en controlegroep, pre- en posttest met acht maanden tussentijd op gevalideerde lijsten) onder Engelse 14-15 jarigen van een vergelijkbaar lespakket (zes lessen over psychische gezondheid om begrip te kweken voor mensen met verschillende aandoeningen (stress, depressie, suicide/zelfbeschadiging, eetstoornissen, pesten en een verstandelijke handicap) liet zien dat op T(2) de interventiegroep significant sensitiever was en meer empathie had voor mensen met psychische problemen. Ze gebruikten minder negatieve uitdrukkingen om problemen te omschrijven. Ook in hun eigen gedrag (minder

	gedragsproblemen, meer pro sociaal gedrag, gemeten met een zelfrapportagelijst) was verandering opgetreden. De waardering voor de interventie was groot.
Succesfactoren Aandachts- punten	
Opmerkingen	<ul style="list-style-type: none"> • De interviews die op de dvd staan zijn ook te benaderen via de website. Het materiaal wordt behalve in onderwijsinstellingen ook gebruikt door zorg- en welzijnsorganisaties en GGZ-instellingen. • De opleidingsmodule <i>Wie is er nou raar</i> is ontwikkeld in de Wmo werkplaats van de Hogeschool Arnhem Nijmegen, Lectoraat Lokale Dienstverlening vanuit Klantperspectief.
Verwijzingen	<ul style="list-style-type: none"> • http://blog.han.nl/wmowerkplaatsnijmegen/modules/wie-is-er-nou-raar/ • Ben jij gek! te bestellen via http://www.benjijgek.nl